

УДК 378.1

**ФОРМУВАННЯ МНЕМІЧНИХ СТРАТЕГІЙ
ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

*Лісова О. А., магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Основним пріоритетом вищих навчальних закладів стає підготовка особистості фахівця: компетентного, ініціативного та інтелектуально розвиненого. Основна стратегія спрямована на реалізацію потенційних здібностей інтелекту студента в процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Дослідники (Л. С. Виготський, Л. В. Занков, та ін.) стверджують, що проблема розвитку пізнавальних процесів вимагає створення таких умов, які б забезпечували під час навчання розкриття потенційних можливостей інтелекту студентів. Це стосується, безумовно, і такого важливого пізнавального процесу, як запам'ятовування. Аналіз праць авторів (П. Корсакова, Г. Шапутьє, Г. К. Серєда, А. А. Смирнов та ін.), що досліджували дану проблему показав, що вплив психолого-педагогічних умов є важливим для розвитку пам'яті студентів та формування мнемічних стратегій запам'ятовування.

Вивчення поставленої проблеми розглядалося багатьма науковцями, проте їх позиції відзначаються суперечливістю визначення сутності пам'яті. Наприклад, П. Корсакова вказує, що пам'ять – одна з найважливіших психічних функцій, яку покладено в основу формування індивідуального досвіду людини, його мови, мислення, емоцій, рухових навичок [1, с. 247]. На думку Г. Шапутьє, якщо «навчання – це процес, що дозволяє накопичувати інформацію в нервовій системі», то пам'ять можна

визначити як «сукупність інформації, набутої мозком, яка керує поведінкою» [3, с. 146].

Мнемічні стратегії – це спеціальні прийоми, які суб'єкт використовує для ефективного запам'ятовування і відтворення інформації [2].

Важливим у формуванні мнемічних стратегій запам'ятовування у студентів є виконання ними спеціальних завдань, спрямованих на розвиток асоціативних, довільних властивостей пам'яті.

Будь-який мнемічний прийом дозволяє виявити та організувати певні зв'язки з матеріалом, що запам'ятовується. При вивченні навчального матеріалу буде доречним використання різних мнемічних прийомів. Кожен із них спрямований на запам'ятовування певного виду інформації, наприклад: чисел, текстів, віршів, формул, списків тощо. Відповідно, чим більше різноманітних прийомів знають студенти, тим більш продуктивно та швидко вони зможуть запам'ятати новий матеріал.

З метою розвитку пам'яті студентів ефективною умовою є оволодіння раціональними прийомами запам'ятовування інформації та її відтворення Л. В. Черемошкіна виділила 13 мнемічних прийомів запам'ятовування [4, с. 31]:

1) групування (розбивка матеріалу на групи за змістом, асоціаціям тощо);

2) виділення опорних пунктів (фіксація будь-якого короткого пункту, що служить опорою ширшого змісту: тези, назву, питання, яке викладається в тексті, приклади, порівняння);

3) складання плану (сукупність опорних пунктів);

4) класифікація (розподіл предметів, явищ, понять по класах, групах);

5) структурування (встановлення взаємного розташування частин, що складають ціле);

- 6) схематизація (зображення або опис в загальних рисах);
- 7) встановлення аналогій (на основі подібності предметів в одних ознаках робиться висновок про їх подібність і в інших ознаках);
- 8) мнемотехнічні прийоми;
- 9) перекодування (подання інформації в образній формі);
- 10) добудовування матеріалу, що запам'ятовується (використання вербальних посередників, об'єднання чогось по ситуативних ознаках);
- 11) серійна організація матеріалу (встановлення або побудова різних послідовностей);
- 12) асоціація (встановлення зв'язків за подібністю або протилежністю);
- 13) повторення.

Продуктивність пам'яті студентів ВНЗ залежить від розуміння ними характеру завдання і від вміння володіти прийомами запам'ятовування й відтворення. Тому можна запропонувати наступну залежність (див. формула 1):

$$P = f(r, z, v, i, t) \quad (1)$$

де P – продуктивність пам'яті, r – розуміння характеру завдання, z – володіння прийомами запам'ятовування, v – володіння прийомами відтворення, i – індивідуальні здібності, t – час на запам'ятовування.

Розуміючи мнемічне завдання студент має змогу чітко його виконати. Мнемічне завдання полягає в чіткому формулюванні того, що і як треба запам'ятати. Якщо таке завдання спеціально не ставлять, то матеріал запам'ятовується значно гірше. Також в процесі навчання, для ефективного результату при довільному запам'ятовуванні необхідно враховувати особливості матеріалу, рівень оволодіння та способи роботи над ним. Дану закономірність можна показати наступною формулою 2:

$$D = f(o, r, s, i, c) \quad (2)$$

, де D – довільне запам'ятовування, o – особливості матеріалу, r – рівень володіння матеріалом, s – способи роботи з матеріалом, i – індивідуальні здібності, c – прагматичні властивості матеріалу.

Вивчаючи певну дисципліну нам необхідно запам'ятати багато матеріалу який може містити формули, дати, визначення та багато іншого. Тому необхідно враховувати особливості матеріалу підбираючи мнемічний прийом. Також важливим аспектом є попередній досвід або його відсутність. Адже маючи певний рівень володіння матеріалом нова інформація з цієї ж теми запам'яється краще. Обираючи певний мнемічний прийом автоматично визначається спосіб роботи з матеріалом.

Отже, проаналізувавши наявний досвід, можна зробити висновок, що в наукових працях вітчизняних психологів велику увагу приділено розвитку пам'яті студентів. Мнемічні стратегії дозволяють полегшити процес запам'ятовування великого обсягу матеріалу.

Великий інтерес представляють складові результату запам'ятовування, їх зв'язок та вплив. Зрозуміло, що чим вище, краще, досконаліше значення змінних у формулах (1) та (2), тим краще продуктивність пам'яті та довільне запам'ятовування. Для встановлення співвідношення між змінними потрібні спеціальні дослідження та спостереження.

Література:

1. Корсаков Н. К. Память и обучение / Н. К. Корсаков. – М.: Академия, 1990. – 269 с.
2. Реан А. А. Психология человека от рождения до смерти / А. А. Реан. – СПб. : Прайм-еврознак, 2002. – 683 с.
3. Сабуров А. С. Память. Структура памяти / А. С. Сабуров // Психология. – 1996. – №2. – С. 146-160.
4. Черемошкина Л. В. Развитие памяти у детей: [учеб. пособие для студ. ВУЗов] / Л. В. Черемошкина. – М.: Академия, 2005. – 96 с.